

ו' אחת "ממלות אותם" שבאו מהם ל"ט מלאים בתורה. ע"כ. וביאר ההמ"ח (נר"ו) בסוגריים: "רצונו לומר: מאותן מלים". ובמחכ"ת כוונת הרמב"ן פשוטה, שתיבת "אותם" באה בתורה ט"ל פעמים מלאה ו' ובשאר מקומות "אתם" כתיב חסר ו'. עיין במסרה קטנה (במקראות גדולות על הדף) פרשת בשלח בפסוק וישיגו אותם חונים על הים, ועוד. וא"צ לעקם כלל את לשון הרמב"ן. ופשוט.

ג) בשו"ת ציץ אליעזר (חלק ח' סימן כ"ה) הביא הגהה משם מר אביו הרה"ג ר' יעקב וולדינברג ז"ל בקינת "אלי ציון ועריה" (שאומרים האשכנזים בט"ב) לגרוס: עלי זבחי תמידיה ופדיוני "בכוריה", במקום הגירסא שלפנינו ופדיוני בכוריה. וכתב שהיא הגהה אמתית, שהרי פדיון בכורות נוהג גם בזמן הזה. ע"ש. ולפלא שלא הרגיש כי השיר שקול לפי יתד ושתי תנועות יתד ושתי תנועות, ואם נגרוס "ביכוריה" יתקלקל המשקל ויהיה בפלס יתד ושש תנועות, אלא שאין רוב חכמי דורנו בקיאים אפי' בדקדוק לה"ק וכל שכן במשקלי השירים. ומה שהקשה שהרי פדיון בכורות נוהג גם בזה"ז, נראה שהמקונן רומז לעבודת הלויים בבית-המקדש שהם תמורת ופדיוני הבכורות, וכלשון רש"י במדבר (ג' ל"ט) וז"ל: ולמה לא כללן עם השאר ויפדו את הבכורות וכו' ע"ש. הרי שהלויים הם פדיוני הבכורות. ודו"ק¹⁶.

כדאמרינן בחגיגה (דף ד' ע"א). והקשה הרב הנ"ל למה הוצרך עוד לומר האי וכל שהאשה חייבת, מי לא סגי ליה בטעם הראשון. "וכל הרואה משתומם עליו", והאריך לפלפל. ע"ש. וכל הרואה משתומם, שדברי רש"י פשוטים מאד ואין כאן שני טעמים, דמעיקרא קאמר דנשים פטורות ממ"ע שהז"ג, ושוב כתב שלכן גם העבדים פטורים, דכל שהאשה חייבת עבד נמי חייב, ולכן עבדים פטורים מן הסוכה. וידי"נ ר' הראל זנזורי הי"ו אמר דאולי כוונתו למה לא כתב רש"י בפשיטות דכל שהאשה פטורה עבד נמי פטור, דהכי איתא בחגיגה (דף ד' סע"א), ולמה נקט בעקיפין דכל שהאשה חייבת וכו', אבל לשונו מגומגם מאד, דנראה מדבריו שהם שני טעמים, ובאמת הכל טעם אחד. עכ"ד. ושור"ר להגאון ר' מכלוף עידאן זצ"ל בספרו "מלא העומר" (על הש"ס) שהרגיש בזה וכתב: פשוט הוא דנחית לדיוקא דהיינו דכיון דנשים פטורות מסוכה גם העבדים פטורים, וכן ביאר התוי"ט וכו', ולא הוצרכתי לכתוב זה אלא מפני שראיתי בהגהות מהר"י חנינא ליפא מייזליס הנד"מ וכו' שהוצרך לפרש בדרך חידוד, ופלא על פליאתו. עכת"ד.

ב) בספר "מקור חיים" הלוי חלק ג' (עמ' 138) הביא דברי הרמב"ן בהקדמתו לפירוש התורה וז"ל: ומפני זה ס"ת שטעה בו באות אחת במלא או בחסר פסול, כי זה הענין יחייב אותנו לפסול ס"ת שיחסר בו

16. ובספר "הרוגוצ'ובי" מאת יאיר בורוכוב (עמוד 192) הביא משם הגאון הרוגאצ'ובי ר' יוסף